

Sygn. akt III AUa 525/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 17 grudnia 2013 r. w Szczecinie

sprawy H. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 kwietnia 2013 r. sygn. akt VII U 2307/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 525/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z 27 kwietnia 2012 r. odmówił H. S. emerytury z powodu braku udokumentowania okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach w okresie co najmniej 15 lat.

Ubezpieczony nie zgodził się z decyzją i wniósł o jej zmianę oraz przyznanie prawa do emerytury od dnia złożenia wniosku.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 16 kwietnia 2013 r. oddalił odwołanie.

Sąd okręgowy ustalił, że H. S., ur. (...), ukończył 60 lat i nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego, nie pozostaje w zatrudnieniu. Ponownie wniosek o emeryturę złożył 17.02.2012 r. Organ rentowy na 1.01.1999 r. uwzględnił 29 lat, 11 miesięcy i 23 dni okresów składkowych i okresów nieskładkowych. W okresie od 15.07.1968 r. do 31.12.2005 r. H. S. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) S.A. z siedzibą w K.. Pracował w zakładzie produkcyjnym w B. na stanowiskach: - pasowacza deseczek siedzeniowych 15.11.1968 / 9.05.1971; - stolarza-pasowacza deszczulek siedzeniowych 10.05.1971 / 19.08.1973; - skrawacza 20.08.1973 / 29.02.2000; - mistrza wydziału W2 1.03.2000 / 31.07.2002; - starszego mistrza wydziału W2 1.08.2002 / 31.12.2005. W okresach 19.10.1992 / 17.11.1992 oraz 28.07.1994 / 5.08.1994 korzystał z urlopu bezpłatnego, a w okresie 22.04.1969 / 9.04.1971 odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Sąd okręgowy rozważył sprawę na podstawie art. 184 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) który stanowi, że ubezpieczonemu urodzonemu po 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnął: 1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz 2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie zgromadzonych środków na dochody budżetu państwa oraz rozwiązanie stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (art. 184 ust. 2 w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonej decyzji). Odwołał się też do przepisu art. 32 ustawy, który stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed 1.01.1949 r., będącym pracownikami, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Natomiast za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Kwestię uzyskiwania prawa do przedmiotowego świadczenia szczegółowo reguluje rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. W Dziale VI (W leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) wykazu A ww. rozporządzenia za pracę w warunkach szczególnych uznano m.in. obsługę urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna (produkcja rębków, pkt 3), prace przy suchej destylacji drewna i węgla aktywnego (pkt 4), impregnowanie drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz wybielanie wikliny (pkt 5), impregnowanie płyt pilśniowych bardzo twardych olejami z hartowaniem (pkt 6), prace w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne (pkt 7), politurowanie ręczne (pkt 8) oraz hydrotermiczną obróbką drewna (pkt 17).

Sąd okręgowy ustalił, że w istocie powód pracował na stanowiskach związanych z obróbką drewna, jednak nie dawało to podstaw uznania, że powód w okresie zatrudnienia w zakładzie produkcyjnym (...) S.A. w K. w okresie 15.11.1968 / 31.12.1998 stale i w pełnym wymiarze wykonywał prace w szczególnych warunkach. W ocenie sądu charakter prac wykonywanych na stanowisku pasowacza i skrawacza nie pozwala na zakwalifikowanie ich pod jakąkolwiek pozycję Działu VI wykazu A. Również – wbrew przekonaniu powoda – analiza zarządzenia Nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej (Dz. Urz. Nr 2, poz. 4) pod kątem wskazanych tam stanowisk, na których praca w przemyśle drzewnym wykonywana była w warunkach szczególnych, nie pozwala na przyjęcie, że powód w spornym okresie na takich stanowiskach pracował. Obowiązki powoda nie były związane z suchą destylacją drewna (poz. 4 zarządzenia), czy pracą w klejowniach przy użyciu klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne lub inne zastępujące organiczne o własnościach toksycznych (poz. 7 zarządzenia). Jak wykazuje analiza wykazu A Działu VI rozporządzenia i załącznika nr 1 do zarządzenia Nr 16 nie wszystkie szeroko rozumiane czynności stolarskie i związane z obróbką drewna są uznawane za prace w warunkach szczególnych, w szczególności akty te w swoich wykazach nie zawierają stanowisk pracy związanych z ręczną obróbką drewna, w tym szlifowaniem, heblowaniem, przycinaniem na wymiar, czy oczyszczeniem kłód drewna, mocowaniem ich do skrawarki oraz odbieraniem gotowych

płatów forniru i ich układaniem na pryzmie. W ocenie sądu okręgowego nie każde zatrudnienie w narażeniu na niekorzystne dla zdrowia czynniki, tj. hałas przekraczający dozwolone normy, zapylenie, opary chemiczne, wysokie lub niskie temperatury, czy zmienne warunki atmosferyczne stanowi pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których uprawnionym osobom przysługuje prawo do emerytury w wieku obniżonym, ustala się bowiem – jak stanowi art. 32 ust. 4 tej ustawy – na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. oraz pomocniczo tzw. zarządzeń resortowych wydanych przez ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związku spółdzielcze (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 3 grudnia 2012 roku, sygn. akt III AUa 1457/12, Lex nr 1246624). Również wypłacanie przez pracodawcę tzw. dodatku szkodliwego nie przesądza o zatrudnieniu pracownika w warunkach szczególnych. W ocenie sądu I instancji organ rentowy prawidłowo ustalił, że ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym co najmniej 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, w związku z czym nie nabył prawa do emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony zarzucając naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, tj. art. 227 w zw. z art. 233 k.p.c. poprzez nie wypowiedzenie się co do wniosku dowodowego strony, tj. nie uwzględnienie i nie oddalenie wniosku zawartego w piśmie procesowym z 27.07.2012 r., co doprowadziło, że sąd orzekł bez dowodu istotnego dla sprawy, a więc bez ustalenia pełnej charakterystyki zajmowanego stanowiska i warunków pracy skarżącego, jak i poprzez nie rozpoznanie istoty sprawy i oparcie się na nazwie stanowiska pracy, a nie treści wykonywanych czynności, co doprowadziło do nie uwzględnienia faktu, iż praca, jaką świadczył skarżący, miała charakter pracy w szkodliwych warunkach, zgodnie z wymogami w tym zakresie; skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu argumentował, że ponieważ świadectwo pracy nie wskazywało nazw stanowisk zbieżnych z nazwami z wykazów stanowiących załączniki do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. należało porównać treść stosunku pracy i warunki pracy skarżącego z treścią wskazywanych stanowisk objętych ochroną - temu m.in. poza zeznaniami świadków i strony - miał służyć dowód z wnioskowanej informacji, którego sąd nie przeprowadził. Skarżący wskazał, że Sąd Najwyższy wskazując pożądany sposób interpretacji pojęcia „przepisów dotychczasowych” w uzasadnieniu do uchwały składu 7 sędziów z 13 lutego 2002 r. w sprawie III ZP 30/2001. Zdaniem skarżącego miał prawo udowodnić swoje twierdzenia innymi środkami dowodowymi, nie tylko dokumentami. Nawet, gdyby pracodawca odmówił wydania świadectwa pracy w warunkach szczególnych to sąd ocenia zasadność odmowy wydania świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub umieszczenia w świadectwie pracy wzmianki, że pracownik wykonywał pracę w warunkach szczególnych.

Sąd apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd I instancji dokonał w sprawie prawidłowych ustaleń, jak też prawidłowo zastosował prawo materialne, co sąd apelacyjny w pełni aprobuje. W szczególności sąd okręgowy prawidłowo ustalił faktyczny charakter pracy ubezpieczonego na stanowiskach stolarza-pasowacza deszczulek siedzeniowych i skrawacza oraz trafnie uznał, że nie były to prace w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykaz A, dział VI (W leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym). Sąd okręgowy przy tym przeanalizował zakres faktycznych czynności pracowniczych ubezpieczonego, wskazał na jakich dowodach oparł ustalenia odnośnie wykonywanych przez ubezpieczonego czynności i dlatego uznał wiarygodność dowodów, a tym samym ustalenia sądu nie są dowolne. Wbrew zarzutom apelacji sąd nie poprzestał jedynie na nazwie stanowiska pracy zajmowanego przez ubezpieczonego. W uzasadnieniu str. 1 in fine sąd I instancji jednoznacznie określił konkretne czynności pracownicze. Nie ma też podstaw faktycznych do twierdzenia, że ustalenia sądu w zakresie charakteru pracy ubezpieczonego są niepełne, ponieważ nie zawierają pełnej charakterystyki zajmowanego stanowiska pracy i warunków pracy. W ocenie sądu apelacyjnego o tym, że ustalenia sądu okręgowego są pełne i charakteryzują też warunki pracy przekonuje fragment uzasadnienia ze str. 1 in fine i str. 2: Jako pasowacz deszczulek (deszczulek) H. S. zajmował się ręczną obróbką drewna w procesie produkcji siedzeń do krzeseł. Do jego obowiązków należało oszlifowanie na szlifierce taśmowej elementów drewnianej sklejki, następnie jej dopasowanie na wymiar siedziska przy użyciu struga, hebla i dłuta oraz przykręcenie do ramy siedziska. Jako skrawacz ubezpieczony

pracował na okleiniarni W2 przy obsłudze skrawarki w procesie pozyskiwania płytów forniru, wykorzystywanego do oklejania mebli. Do jego obowiązków należało wstępne oczyszczenie dostarczanych kłód drewna, mocowanie ich do skrawarki, którą należało odpowiednio zaprogramować, a następnie odbieranie gotowych płytów forniru i ich układanie na pryzmie. Kłody drewna przed ich pocięciem były odpowiednio przygotowywane, tj. impregnowane chemicznie i poddawane procesowi parowania, co polegało na ich moczeniu w specjalnych dołach parzelnianych w wodzie o temperaturze 100-130° C. Doły parzelniane umiejscowione były w odległości około 20 metrów od skrawarek obsługiwanych przez ubezpieczonego. Mokre drewno dostarczane skrawaczom przy poddawaniu obróbce mechanicznej parowało, uwalniając różne substancje, w tym olejki eteryczne i garbniki. Na hali produkcyjnej zakładu panował hałas, a pracownicy byli narażeni na kontakt z pyłem drzewnym i oparami wydzielanymi przez odparowywane drewno. Pracodawca zapewniał pracownikom zatrudnionym na hali produkcyjnej zakładu posiłki regeneracyjne i mleko, a nadto wypłacał im tzw. „dodatki szkodliwe”.

Skarżący zarzucał sądowi okręgowemu, że nie wystąpiono o stosowną informację do pracodawcy zawierającą dane co do zakresu obowiązków pracowniczych, opis faktycznie wykonywanych obowiązków, warunków technicznych, stopnia natężenia czynników szkodliwych, przyczyn wypłaty dodatku szkodliwego. Należy jednak zauważyć, że te wszystkie okoliczności zostały przez sąd okręgowy ustalone i to prawidłowo, z poszanowaniem zasady sędziowskiej swobody oceny materiału dowodowego. Sąd okręgowy ustalając te okoliczności m.in. uwzględnił, jako dowód pismo pracodawcy z 3.02.2010 r., adresowane do ubezpieczonego i udzielające odpowiedzi na żądanie wystawienia stosownej informacji dot. zajmowanych stanowisk i warunków pracy, w tym czynników szkodliwych. Znamienne jest również, że pracodawca - najlepiej przecież znający specyfikę prac na poszczególnych stanowiskach pracy - nie wydał ubezpieczonemu świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Jakkolwiek nie jest to okoliczność rozstrzygająca, to w świetle charakterystyki stanowiska pracy powoda zajmowanego ponad 20 lat zawartego w piśmie z 3.02.2010 r. i pozostałych dowodów, w tym osobowych, pozwalała sądowi okręgowemu na przekonujące ustalenia i ocenę prawną charakteru pracy ubezpieczonego.

Wymaga też podkreślenia, że dla oceny zasadności roszczenia ubezpieczonego rozstrzygające jest stwierdzenie, że źródłem prawa decydującym o emeryturze z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest wyłącznie ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i jako akty wykonawczy, rozporządzenie z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nie stanowią natomiast źródła prawa zarządzenia resortowe, jako że w ogóle nie są kwalifikowane jako źródła prawa w myśl art. 87 Konstytucji. Kwestia ta była już wielokrotnie oceniana w orzecznictwie, co doprowadziło do jednolitego stanowiska prawnego, mianowicie że wykazy resortowe wydane na podstawie § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia z 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający oraz mogą mieć znaczenie w sferze dowodowej, stanowiąc podstawę domniemania faktycznego (wyrok SN z 25.02.2010 r., II UK 218/09, LEX nr 590247, postanowienie SN z 22.03.2012 r., I UK 403/11, LEX nr 1214549). Stąd też w sprawie, dla prawidłowej kwalifikacji prawnej istotne było, czy sąd I instancji prawidłowo zakwalifikował zakres faktycznych obowiązków pracowniczych ubezpieczonego pod normę wynikającą z regulacji załącznika do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. W ocenie sądu apelacyjnego kwalifikacja prawna sądu okręgowego jest prawidłowa. Sąd okręgowy ustalił, że ubezpieczony jako pasowacz deseczek zajmował się ręczną obróbką drewna w procesie produkcji siedzeń do krzeseł, a w tym szlifował na szlifierce taśmowej elementy drewnianej sklejki, następnie dopasowywał ją na wymiar siedziska przy użyciu struga, hebla i dłuta oraz przykręcał. Natomiast jako skrawacz ubezpieczony pracował na okleiniarni W2 przy obsłudze skrawarki w procesie pozyskiwania płytów forniru, wykorzystywanego do oklejania mebli, w tym wstępnie oczyszczał dostarczane kłody drewna, mocował je do skrawarki, którą wcześniej zaprogramował, a następnie odbierał gotowe płyty forniru i układał na pryzmie. Należy przy tym zaznaczyć, że przez znaczą część spornego okresu zatrudnienia ubezpieczony wykonywał pracę skrawacza (ponad 20 lat). Natomiast wg regulacji przepisowej (Załącznik do rozporządzenia. Wykaz A. Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Dział VI. W leśnictwie, przemyśle drzewnym i papierniczym) za prace w warunkach szczególnych uważa się następujące: obsługę urządzeń do mechanicznego rozdrabniania drewna (produkcja rębków, pkt 3), prace przy suchej destylacji drewna i węgla aktywnego (pkt 4), impregnowanie drewna metodą dyfuzyjną i ręczną oraz

wybielanie wikliny (pkt 5), impregnowanie płyt pilśniowych bardzo twardych olejami z hartowaniem (pkt 6), prace w klejowniach z użyciem klejów zawierających rozpuszczalniki organiczne (pkt 7), politurowanie ręczne (pkt 8) oraz hydrotermiczną obróbką drewna (pkt 17), przy czym wymaga podkreślenia, że każda z wymienionych przepisami prac powinna być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Jak zatem wynika z przedstawionego zestawienia, prace realizowane przez ubezpiezonego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy nie mieściły się w zakresie prac przepisowych, stąd kwalifikacja sądu I instancji nie mogła być zanana za naruszającą wskazane przepisy prawa materialnego.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę sąd apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpiezonego.